

Blad **Ouderlingen**

Pastoraat en Gemeenteopbouw

Juni 2012 - nummer 1027 - Jaargang 89

Thema

Bezieling en versterking

Redactioneel

Ze zijn het cement van de samenleving, al die honderdduizenden vrijwilligers. Zonder hen valt die als een kaartenhuis in elkaar. Een sportvereniging kan niet zonder hun inzet. Ze zorgen ervoor dat de velden er goed bijliggen, dat de kantine kan draaien en dat het spel gespeeld kan worden. In de zorg zijn ze even onmisbaar: ze brengen koffie rond in de verpleeg- en verzorgingstehuizen, helpen bij de maaltijden, gaan wandelen met de bewoners en duwen hun rolstoel. Een voedselbank kan alleen bestaan bij de gratie van al die mannen en vrouwen, die behulpzaam zijn bij de transporten en het gereedmaken van de pakketten. Overal zijn ze te vinden. Onderzoek wijst uit dat geloof en kerkelijke betrokkenheid een belangrijke inspiratiebron vormen voor vrijwilligerswerk. Het spreken over vrijwilligers is ook tot in de kerk doorgedrongen. Waar eerder vooral sprake was van de inzet van gemeenteleden, parochianen en ambtsdragers gaat het nu steeds meer om vrijwilligers in het pastoraat, in het diaconaat, het jeugdwerk, bij gemeenteopbouw enzovoorts. En wie op zoek is naar vervulling van vacatures, die kan de nuchtere constatering tegenkomen: ja, dat doe ik, want als je lid bent van een vereniging, dan hoor je je daar ook voor in te zetten. Het is niet goed om aan de kant te blijven staan, of alleen vanaf de zijlijn te roepen dat het niet goed gaat. Het behoort tot ieders verantwoordelijkheid de handen uit de mouwen te steken

Richard Vissinga

en zich in te zetten voor de gemeente. Ook ouderlingen en diakenen hebben vanuit die achtergrond gereageerd op de vraag of ze het ambt wilden gaan bekleden. En niet altijd is daar diep doorgedacht op de vraag waar dat ambt nu eigenlijk voor staat. Sommigen gaan zo ver dat ze daarom liever spreken over taakdragers dan over ambtsdragers. Democratisering en nivellering hebben gevolgen voor het denken over het ambt, zowel buiten als binnen de kerk. Toch is het goed om het besef levend te houden dat de kerk een ander soort organisatie is dan een vereniging. De kerk gelooft dat ze bestaat omdat God haar wil. God maakt gebruik van de dienst van mensen aan wie Hij in de gemeente een taak toevertrouwt. Niemand valt daar buiten. Luther beklemtoont dat ieder gemeentelid een ambt bekleedt: het algemeen priesterschap van alle gelovigen. Ieder wordt geroepen mee te werken en mee te bouwen. Sommigen geeft God een bijzondere taak. In onze kerkelijke traditie zijn dat de ambten van ouderling, diaken en predikant. De kerk gelooft dat God in en door hen aan het woord komt en van zich doet spreken. Gemeenteleden worden door hun roeping geen heiligen, integendeel: alles van zichzelf nemen ze mee in het verrichten van hun taken, ook al die ondermaatse, kleingeestige en ergerlijke dingen, waarmee de kerk zo'n slecht voorbeeld geeft. Het is niet minder dan een groot wonder dat de kerk al zo lang bestaat.

4 Bezieling en versterking Essentiële zaken van hoofd en hart. Ter inleiding – Erica Hoebe-de Waard 6 Wijsheid Inzicht met het oog op de praktijk van het leven – Jaap de Lange 8 Vreugde Wat gaat er om bij momenten van vreugde? – Nelleke Boonstra 10 Ruimte Ruimte geven en ruimte nemen – Jodien van Ark 15 Verlangen Verlangen is een motorwoord. Het zet ons in beweging – Jaap de Lange 17 Begeerte Onze begeerten vragen volgens Paulus om 'restyling' – Theo Witkamp	20 Schaamte Schaamte voorkomt dat we er zo maar op los leven – Wim ter Horst 23 Solidariteit Vanzelfsprekend, of toch vooral uitdagend, confronterend? – Margarithe Veen 27 Geborgenheid Een plek als een veilige haven – Erica Hoebe-de Waard 29 Eenzaamheid Wel onder de mensen zijn, maar je niet verbonden voelen – Evert van der Veen 31 Pijn Pijn, geestelijk en lichamelijk, die je kan gaan beheersen – Gerry Kramer-Hasselaar 2 Redactioneel 13 Boeken 33 Prikbord

In dit nummer Volgend nummer

Thema: De aarde behoeden

De Bijbelse opdracht

Hoe de Bijbel spreekt over de schepping

Vieringen rond de schepping

Ideeën en suggesties voor kerkdiensten

Zorgvuldig met energie

Wat kunnen kerken doen inzake energiegebruik

Levensstijl

Consumptiepatroon, leefstijl en aandacht voor de natuur dichtbij en wereldwijd

In de natuur

Over kerktuinen, natuurwandelingen en liturgisch bloemschikken

Kerk en milieu

Wat er landelijk en plaatselijk kan gebeuren

De vergadering zit er weer op en Johan gaat naar huis. Thuis vraagt zijn vrouw hem hoe de vergadering was, waar ze met elkaar over hebben gesproken. Terugkijkend valt het Johan op, dat ze eigenlijk de hele vergadering tegen elkaar hebben gepraat, maar niet mét elkaar hebben gesproken...

Bezieling en versterking

Erica Hoebe-de Waard

Mw. drs. E.J. Hoebe-de Waard is als predikante verbonden aan de Protestantse Gemeente in Wageningen. Zij is lid van de redactie

Kerkenraden en andere kerkelijke bestuursorganen hebben veel belangrijke taken waardoor de agenda vaak volloopt met bestuurlijke onderwerpen. Men deelt met elkaar waar men mee bezig is, tegen aan loopt, of gaat in discussie over praktische zaken, cijfers of feiten. Het zijn veelal 'zaken van het hoofd' die de aandacht krijgen. In veel kerkenraden voelt men echter de behoefte om meer mét elkaar te praten, dan tegen elkaar, om niet alleen de 'zaken van het hoofd', maar ook de 'zaken van het hart' aan de orde te laten komen. Men voelt een verlangen om samen te spreken over wat men draagt, bezielt, inspireert. Om samen geloof, twijfel en angst te delen. In de meeste vergaderingen is hier te weinig tijd en ruimte voor. Het vraagt een goede voorbereiding en een prominente plaats op de agenda als je met elkaar in gesprek wilt gaan over je diepste overtuigingen. Een kort gebed of een Bijbeltekst die wordt uitgesproken aan het begin van de vergadering voldoet niet. Natuurlijk wijst dat op de verbondenheid met God en de traditie waarin we staan, maakt

het duidelijk dat we niet als zó maar een club mensen bijeen zijn, maar als afvaardiging van de gemeente van Christus. Maar met alleen een gebed of tekst delen we niet met elkaar onze gedachten en gevoelens, vindt er geen onderlinge inspiratie en bezieling plaats. Terwijl juist dat delen van ons geloof, het bezinnen op de vraag hoe we 'gemeente van Christus' zijn, de basis is van waaruit al de praktische zaken voortvloeien. Zo kunnen zowel de zaken van het hart als de zaken van het hoofd een plek krijgen in de gemeente en verbonden worden met elkaar. Dat maakt dat juist ook bij het bespreken van lastige onderwerpen, waarbij leden van de vergadering tegenovergestelde standpunten kunnen innemen, men elkaar niet alleen als 'mede-ambtsdrager' ontmoet, maar juist ook als medegelovige. Er wordt meer gedeeld, waardoor de verbondenheid met elkaar en met elkaars werk groter wordt.

Dit nummer wil inspireren tot onderlinge gesprekken die bezielen en versterken. Gesprekken die

Thema's
die vroeg
of laat
terugkeren

mensen de ruimte geven om hun geloofsovertuiging te delen met anderen. Gesprekken die aanzetten tot bezinning op de manier waarop de gemeente werkt en gelooft.

Dit gebeurt aan de hand van thema's.

Het zijn thema's die elke ambtsdrager vroeg of laat tegenkomt in zijn persoonlijk leven of in haar werk als ambtsdrager. Thema's als schaamte, verlangen, vreugde, eenzaamheid...

Elk thema wordt kort ingeleid en geïllustreerd met een tekstfragment of gedicht, een verwijzing naar een Bijbeltekst, een afbeelding of een lied. Daarnaast worden er ideeën gegeven om het onderwerp in een vergadering te bespreken (bijvoorbeeld met behulp van gespreksvragen, diverse werkvormen etc.).

Daarbij worden de thema's zowel verbonden met geloof en theologie, als ook met het leven van alledag.

De voorbereiding Cruciaal voor het al dan niet slagen van een moment van bezieling en versterking, is de voorbereiding. Spreek van te voren af wie de gespreksleider is, wat het onderwerp van bezinning is en hoeveel tijd er voor het onderwerp vrijgemaakt wordt. Zet dit duidelijk op de agenda, dan weten mensen wat ze kunnen verwachten.

De inleider bepaalt het doel van het gesprek en kijkt hoe dat het beste bereikt wordt. Wil je in gesprek met elkaar, of alleen naar elkaar luisteren? Gaan we in groepjes uiteen, of houden we het plenair? Welke werkvormen worden er gebruikt? Gaat het over onze

gemeente, of over ons eigen geloof?

Het werkt altijd handig om een tijdspad te maken en dat tijdens het gesprek bij je te hebben, zodat je niet je doel of de tijd uit het oog verliest.

Werkvormen Er zijn vele werkvormen te bedenken en als je niet creatief bent kun je op internet (googelen op werkvorm en groep) volop inspiratie opdoen. Persoonlijk heb ik goede ervaringen met het spel 'Kaarten op tafel' en het spel 'Ontmoeten' van Kerk op Kop. Beide spellen bieden met behulp van tekstkaartjes, kaartjes met afbeeldingen en vragenkaartjes talloze mogelijkheden om met elkaar in gesprek te komen. ■

Een prachtig lied om de vergadering mee te open of te sluiten:

Een huis dat ieder zich toch wenst

Een huis dat ieder zich toch wenst,
een huis dat je omarmt,
je bloeit er op, je bent er mens,
een huis dat je verwarmt.

Een huis ook voor de diepste nacht
herbergzaam als een schelp,
een huis dat altijd op je wacht,
je minzaam overstelt.

Een huis dat je royaal beschermt
in tijden van verdriet,
zich troostend over je ontfermt,
je al haar liefde biedt.

Is alles stil, je hoort de zee,
de eeuwigheid die ruist.
Je zwijgt, je zingt, je ademt mee,
gezegend is dit huis.

Zaken van hoofd en hart

Verwijzingen:

- Informatie over de spellen van 'Kerk op Kop' zijn terug te vinden op www.kerkopkop.nl
- Het lied is van Hans Bouma en kan gezongen worden op de melodie van gezang 265

Nee, dit gaat niet allereerst over een grote hoeveelheid kennis of een hoge opleiding. Wijsheid leer je niet op school. Het is van een andere categorie.

Wijsheid

Jaap de Lange

Dr. J.J. de Lange is emeritus-hoogleraar praktische theologie van de Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid te Brussel en lid van de redactie

In de Bijbel komt het woord wijsheid op verschillende manieren voor, maar overheersend is toch, dat het vooral om inzicht gaat, inzicht in het leven. Je zou zelfs kunnen zeggen dat het vooral om praktische kennis gaat, opgedaan in ervaringen met het leven. Het gaat erom zaken te kunnen onderscheiden, want niet alles dient tot opbouw, tot vrede en niet alles brengt mensen en zaken tot hun recht.

Zo gezien is wijsheid een kunde, maar daar hoort wel een houding, een instelling bij. Want wijsheid 'heb' je niet. Je kunt het je als mens verwerven, als je bereid bent je ervoor in te spannen: Luisteren; niet te snel spreken, laat staan snel te oordelen; nadenken en reflecteren; respectvol blijven ten aanzien van anderen, die in hun zoeken en spreken misschien juist wel iets van wijsheid naar voren brengen; gevoel ontwikkelen voor verhoudingen; onderscheiden waar het eigenlijk op aankomt, wat er echt toe doet en wat maar franje is; en dat alles in de concrete situatie waarin je zoekt en streeft naar wat vooruit helpt, verder brengt, perspectieven opent. Nee, wijsheid 'heb' je niet. Het vraagt vanuit die houding steeds opnieuw om concentratie op de situatie.

Maar natuurlijk ligt daar nog iets achter, een leidend principe. Prachtig weergegeven in de Willibrordvertaling kun je daarover lezen in Psalm 111: 'De grondslag van de wijsheid is ontzag voor de Heer, iedereen die daarnaar handelt krijgt inzicht' (vs.10). Het betekent dat je je handelen steeds in relatie brengt met God, de Schepper en Bevrijder. Vanuit die grondslag zoek je heel concreet naar wat wijs is om te denken, te zeggen, te doen.

Is het daarom dat achter veel bijbelteksten over wijsheid iets schuilt gaat van zoeken? En dat het iets is waarom gebeden wordt?

Salomo Als het hierom gaat is één van de boeiendste passages, die uit 1 Koningen 3. Salomo is daar zijn vader Koning David opgevolgd. Op een bijzonder moment, aan het begin van zijn koningschap, beleeft hij een verschijning. God spreekt daarin tot hem: 'Vraag maar wat je wilt en ik zal het je geven.' Salomo verwijst naar de inzet en trouw van zijn vader David, realiseert zich hoe jong en onervaren hij nog is en formuleert de volgende vraag: "Schenk uw dienaar een opmerkelijke geest, zodat ik uw

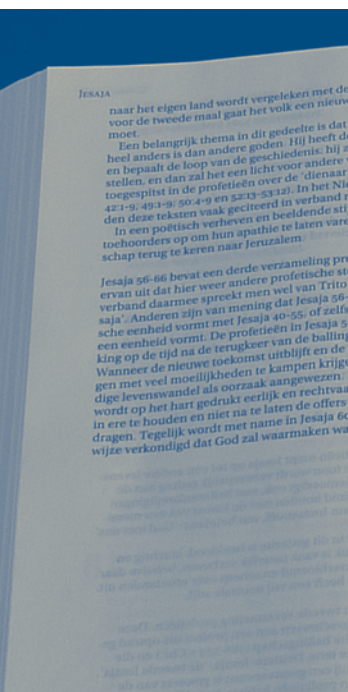
volk kan besturen en onderscheid kan maken tussen goed en kwaad. Want hoe zou ik anders recht kunnen spreken over dit immense volk van u? 2 Het beviel de Heer dat Salomo juist hierom vroeg, en hij zei tegen hem: ‘Omdat je hierom vraagt –niet om een lang leven of grote rijkdom of de dood van je vijanden, maar om het vermogen 3 om te luisteren en te onderscheiden tussen recht en onrecht- zal ik je wens vervullen. Ik zal je zo veel wijsheid en onderscheidingsvermogen schenken dat je iedereen vóór jou en na jou overtreft.’” (vs. 9-13).

Bezinningsmogelijkheden

- 1 Vertel eens twee aan twee aan elkaar over iemand die u ontmoette en die voor u wijsheid uitstraalde. Kunt u elkaar vertellen, waarom dat zo

- was? Wat u daarvan als zo waardevol is bijgebleven, dat u het zelf ook probeert in te passen in uw leven? Onderstreep in de vraag van Salomo één element, dat u het meest aanspreekt. Wissel dat met elkaar uit en vertel waarom dat element voor u zo telt. Verdeel de gegeven bijbelteksten onder elkaar. Misschien met een Bijbel erbij voor de samenhang. Ieder voor zich laat de tekst op zich inwerken en zoekt naar wat haar/hem in het bijzonder raakt. Wissel dat uit met elkaar. Zijn er lijnen te trekken?
- 4 U kunt met elkaar gezang 326 uit het Liedboek zingen. U vindt het eerste couplet afgedrukt op blz. 14.
  - 5 Uit wat samen ontdekt is, kunt u misschien een gebed om wijsheid formuleren. ■

Wijsheid
kun je
leren!

‘Leer ons zo onze dagen te tellen dat wijsheid ons hart vervult’ (Psalm 90: 12)

‘De wijsheid is niet te koop voor enig goud, noch kan ze in zilver worden afgewogen’ (Job 28:15)

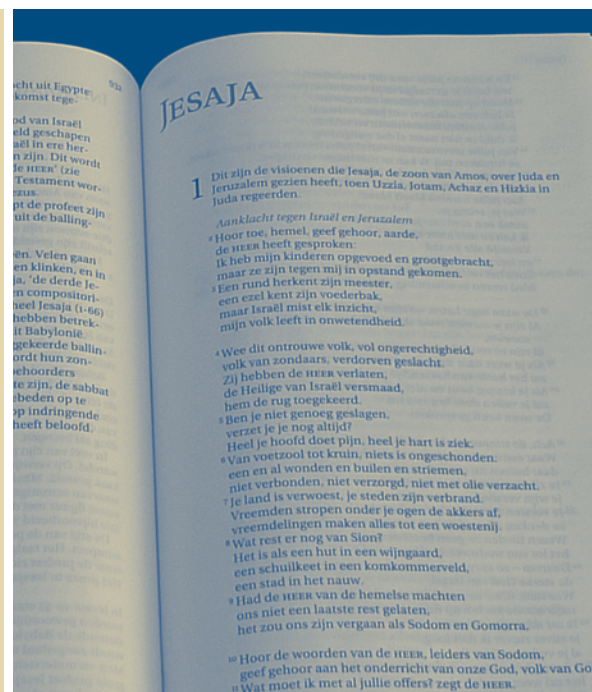
‘Want het is de Heer die wijsheid schenkt, zijn woorden bieden kennis en inzicht.’ (Spreuken 2: 6)

‘Wie veel wijsheid heeft, heeft veel verdriet’ (Prediker 1: 18)

‘De wijze heeft met deze wijsheid veel meer macht dan tien stadsbestuurders samen.’ (Prediker 7: 19)

‘De geest van de Heer zal op hem rusten: Een geest van wijsheid en inzicht, ...’ (Jesaja 11: 2)

‘... en zeiden: “Waar haalt hij dat allemaal vandaan? Wat is dat voor wijsheid die hem gegeven is?”’ (Marcus 6: 2)

Er zijn momenten waarin vreugde een plaats kan hebben in de gemeenschap, wat is er dan niet mooier om met elkaar een psalm te zingen!

Vreugde

Nelleke Boonstra

Mw. drs. C.A. Boonstra is predikant in algemene dienst voor de kerk in haar geheel, voor de werkbegeleiding van predikanten en kerkelijk werkers. Zij is lid van de redactie van het Ouderlingenblad

Vertaling dr. Ida G.M. Gerhardt en dr. Marie H. van der Zeyde, *de Psalmen*, uitg. Emmaus, Brugge 1972, (ISBN 90 6173 099 6)

Als kind vond ik psalm 100 al een heel mooi lied om te zingen bij momenten van vreugde. Een lied waarbij ieder van ons met jubelzangen de Eeuwige kan prijzen. Het is ook een mooie krachtige psalm om te lezen bij de start van een bezinning over vreugde.

LOOFT HEM!

Een psalm bij het loffer

Juicht voor de Heer, aarde alom!
Dient de Heer met verblijden,
komt voor zijn aanschijn met jubel.
Beseft het: de Heer is God;
hij schiep ons, wij horen aan hém,
zijn volk – hij weidt het als schapen.
Treedt zijn poorten in met een danklied,
gaat met lofzang zijn voorhoven binnen,
looft hem, zegent zijn naam.
Overvloed geeft hij, de Heer:
tot in eeuwigheid is zijn genade,
van geslacht tot geslacht is zijn trouw.

Vaak zijn er gebeurtenissen in ons leven die ons tot vreugde brengen. De geboorte van een kind, een huwelijk, een herdenking van het 150 jarig bestaan van het kerkgebouw, Men kan ook zeggen dat elke kerkdienst

momenten van vreugde in zich heeft. Door de erkenning van onze kleinheid, de ontferming over de nood van de wereld komen we bij het gloria van onze God; van vergeving naar genade. Aan het eind van de dienst kunnen we weer dankbaar en vanuit vreugde de week tegemoet.

De bijzondere momenten van vreugde vragen extra aandacht. Als er in de historie van de gemeente vreugdevolle dingen staan te gebeuren of zijn gebeurd, is het goed je er eens over te bezinnen. Waar gaat het om bij de vreugde? Waar gaat het om bij de vreugde van een geloofsgemeenschap als zij wil delen in deze vreugde?

We kijken naar psalm 100. De titel die gegeven is bij deze psalm is duidelijk. Het gaat niet om ons, maar om de Eeuwige, die naar ons omziet, die getrouw is tot in Eeuwigheid, die overvloed geeft van leven: Looft Hem! Onze dankbaarheid, onze vreugde tilt ons boven onszelf uit. Zo kunnen ook anderen delen in onze vreugde, in het klein en in het groot. Wij allen zijn immers van Hém en als de Eeuwige vreugde schenkt aan enkelen delen wij allen in zijn Liefde.

Inge Lievaart, *Een werkplaats van leven. Keuze naar thema uit enkele eer verschenen dichtbundels*, uitg.

Bosch&Keuning 1981 (ISBN 90 246 4385 6) blz. 27)

Deze drie

Wij zijn van horen zeggen
een gerucht van opstaan
een lopend vuur

noem ons lichtgelovig
wij lopen lachend te hoop
wij delen mee die wij zijn

Vragen ter bezinning

1. Vreugde in de gemeente. Op welke wijze vieren wij bijzondere gebeurtenissen in onze gemeente? Zijn er ook lievelingspsalmen die passen bij deze vreugde?
2. Vreugde in de dienst. Een kerkdienst heeft een spanningsboog, het leidt uiteindelijk naar de vreugde. Op welke wijze wordt dat volgens u in psalm 100 het beste benadrukt?
3. Vreugde in de loop van het kerkelijk jaar. Er zijn een aantal speciale zondagen in het kerkelijk jaar die feestelijk genoemd worden. Welke is voor u het meest aansprekend? Hoe kun je uit het korte gedicht van Inge Lievaart deze feestzondagen herkennen?

Wat gaat
er om bij
vreugde?
Hoe delen
we dat?

Omdat de vreugde ons wordt aangereikt vanuit Hem die naar ons toe komt krijgt het gestalte in de Liefde. Liefde van de Eeuwige voor ons, liefde voor elkaar. In liefde kunnen wij met elkaar de vreugde delen, ook al kunnen donkere wolken dichtbij zijn. Het leven is een wonder, de liefde haar grote kracht. We sluiten af met een lied over het delen van die zegen die Liefde is.

Afsluitende zegen

1. Hoog als de hemel de liefde,
wijd als het vruchtbare land,
diep als de bodem der zeeën
sterk als een stormwind haar kracht,
dat zij delen in die zegen,
God die Zelf leven, liefde is.

2. Werelden schept zij, de liefde
wonder dat ons doet bestaan,
mens van ons maakt door haar volheid,
gloed die ons leven doorstraalt.
Dat zij delen in die zegen,
God die Zelf leven, liefde is.

3. Dat zij de ander in liefde,
samen op weg door de tijd,
ruimte tot groei willen geven,
thuis voor elkaar kunnen zijn,
dat zij delen in die zegen,
God die Zelf leven, liefde is. ■

Marijke de Bruijne,
Lied van de liefde
Eva's lied 2 nr 41, uitg.
Kok Kampen 1988
(ISBN 90 242 4357 2)

In een groeistad begint een jonge predikant een bijbelcursus voor niet-ingewijden. Hij vraagt een van de pastorale ouderlingen om de cursus mee te maken.

Ruimte

Hoe geven we en krijgen we ruimte?

Jodien van Ark

Mw. drs. J.D. van Ark is docent gemeenteopbouw aan het seminarium Hydepark van de Protestantse Theologische Universiteit en daarnaast procesbegeleider en trainer in kerkelijke context

Na de eerste avond zegt de ouderlinge opgetogen: 'Ik heb me nog nooit zo vrij gevoeld om over mijn eigen geloof en over de bijbel te praten! Hier voel ik ruimte, ik word nergens op afgerekend!'

Een veelzeggend inkijkje in de bestaande kerkelijke cultuur. Zonder dat we het in de gaten hebben, ontnemen we elkaar kennelijk de ruimte om vrijuit te vertellen wat we weten, ervaren en beleven rond Bijbelverhalen en wat het met ons geloof doet.

Bang om iets niet precies te weten? Bezorgd dat het niet genoeg is, dat geloof van ons? Onwennigheid om over geloof te spreken?

Het is een zelfonderzoekje waard, in iedere kerkenraad, en de vraag is dan:

'Hoe veel ruimte ervaar ik om mijn geloof ter sprake te brengen in de kerkenraad?'

Ruimte voor verschillen in geloofsbeleving In bovenstaand voorbeeld gaat het over de ruimte om over je eigen geloof te praten. Er blijkt

moed voor nodig te zijn om te durven vertellen over je eigen relatie met God, met Jezus, met de Bijbel.

In een Engels onderzoek van Robert Warren komt als eerste ijkpunt voor een vitale gemeente naar voren: *'Bezield zijn door geloof, en niet alleen maar alles draaiende willen houden of proberen te overleven.'* Dat vraagt om een doorlopend gesprek in de kerkenraad over eigen bezieling.

Uit een onderzoek naar afgetreden ambtsdragers bleek dat ambtsdragers na hun afscheid als kerkenraadslid ook helemaal uit de kerk verdwijnen, want hun geloof heeft het niet overleefd. 'Ik geloof het wel', heette het onderzoek. Daaruit komt een dringende oproep naar voren om in de kerkenraad ruimte en tijd te maken om met elkaar te delen wat ons bezielt en gaande houdt in geloof en leven. Maar dat betekent ook dat we loslaten dat we allemaal hetzelfde geloven. Leren omgaan met verschillen in taal, in beleving, in theologie, in Bijbelgebruik, in rituelen en liturgische gebruiken.

Bewaken van de ruimte Om het gesprek over eigen geloof en eigen plek in de traditie te voeren, zijn een paar voorwaarden nodig:

- *Veiligheid*: het gaat om een ontdekkende gezamenlijke reis waarin ieder aan bod komt en vertrouwelijkheid gegarandeerd is
- *Nieuwsgierigheid*: ieder wordt uitgenodigd om open vragen te stellen om de ander 'tevoorschijn te luisteren'
- *Goede werkvorm*: geen eenrichtingsverkeer maar dialoog.
- *Tijd en ruimte*: minstens een half uur aan het begin van de vergadering uittrekken voor een geloofsgesprek betekent dat de praktische zaken sneller en plezieriger verlopen.
- *Letterlijk ruimte*: een krappe vergadertafel nodigt niet uit voor dialoog; een ruimte zonder tafels, met een kaars in het midden en de mogelijkheid even in twee/drietallen te praten helpt mee aan de sfeer voor verdieping.
- *Uit oordelen blijven*: geen reacties als: 'dat vind ik wel heel minimaal' of 'daar ben ik het helemaal mee eens'. In plaats van oordeel: laten blijken dat je het gehoord hebt door kort samen te vatten en te zeggen wat je opvallend vindt.
- *We hoeven het niet eens te worden*.
- *Gespreksleiding* die zelf ruimte heeft om de verschillen zichtbaar en voelbaar te maken, zonder de verbondenheid uit het oog te verliezen.

Bij welke gemeente voel jij je thuis? Om met elkaar over bezieling te spreken is een vorm nodig die

aanknopingspunten voor gesprek biedt, die uitnodigend is en die helpt om het te verwoorden. Voor kerkenraden ontwikkelde ik de volgende methode, die gebaseerd is op de zes gemeenteprofielen, zoals ze voorkomen in de Protestantse Kerk.

1. *Het klassiek-calvinistische profiel*

De zondagse kerkdienst staat centraal, waar het Woord wordt verkondigd, waar de zonde en genadeverkondiging gelovigen dicht bij Christus houden. Belijdenisgeschriften, bijbelstudie en verbinding van prediking en pastoraat zijn kenmerkend.

2. *Het oecumenisch-diaconale profiel*

De kerk als het zout der aarde, zichtbaar en dienstbaar naar heel de wereld. Veel nadruk op activiteiten naar buiten: heelheid, gerechtigheid en vrede voor heel de schepping. De kerkdienst roept op tot dienstbaarheid.

3. *Het evangelische profiel*

De nadruk ligt op persoonlijke bekering en wedergeboorte. Geloofsopbouw als uitgangspunt voor kleine groepen (groeigroepen), waarin de geestelijke groei en relatie met Jezus als Heiland gestalte krijgt. In de diensten nadruk op laagdrempelige, evangelische uitstraling.

4. *Het conciliaire profiel*

De kerk als zoekgemeenschap; rond de ronde tafel wordt gesproken, geleerd en gedeeld. Ruimte voor dialoog en een veelheid aan geloofsuitingen. Gemeenschap en pluraliteit zijn kernwoorden.

5. *Het liturgische profiel*

De eredienst, waarin de liturgie

Het is
een zelf-
onderzoekje
waard

zorgvuldig wordt vormgegeven, staat centraal. Door de beleving van de liturgie staan we in de traditie die door de eeuwen is vormgegeven. Liturgische teksten (het Dienstboek), liederen en vormen roepen de gemeenschap op tot dienstbaarheid en heiliging.

6. Profiel: Kerk- met - een-aanbod

De behoefte van mensen aan zingeving op scharniermomenten van het leven (geboorte, doop, crisis, enz.) geeft de kerk de mogelijkheid om voor velen beschikbaar te zijn met rituelen en verdiepende vormen. Aandacht voor wat er in de samenleving leeft aan religieuze behoeften en daarop inspelen.

7. ....

en ieder wordt uitgenodigd om het profiel te verlevendigen door bekende (kerk)mensen, bekende liederen of eigen ervaringen, die hier bij horen te noemen.

Als ze alle zeven neergelegd zijn (de zevende kan door de groep zelf worden ingevuld, anders blijft die leeg) krijgt ieder een gekleurd A5-papier, waarop de eigen naam komt te staan en in drie of vier woorden: kenmerken van het eigen gemeenteprofiel.

Daarna legt ieder zijn/haar gekleurde briefje in de cirkel op de plek waar je vindt dat het past. Meestal is dat in de buurt van twee profielen die aanspreken.

Vervolgens is er tijd voor gesprek, zowel over het geheel ('Wat valt op aan ons als kerkenraad?') als over ieder individu ('Wat maakt dat jouw briefje daar ligt?') Opnieuw: uitnodigende vragen in plaats van beoordelende, inperkende vragen.

Als er onvoldoende tijd is, kan het ook over twee avonden verdeeld worden (2x een half uur).

De slotvraag is: Wat zegt dit over ons als kerkenraad? Wat zegt het over ons als gemeente? Welke aandachtspunten voor ons beleid levert dit op? ■

Natuurlijk past niemand helemaal in een profiel en zijn er allerlei mengvormen en overlappingsen. Sterker nog: de vernieuwing in de kerk speelt zich af op de grensoverschrijdingen van de profielen!

Met onderstaande werkvorm komen de verschillen, de overlappingsen en de spanningen tussen mensen met verschillende achtergronden in beeld, zonder dat ze elkaar uitsluiten.

Werkvorm Op de grond / op de tafel ligt een rond wit papier, afgezet met schildersplakband in een cirkel. Deze cirkel verbeeldt de ruimte van de kerkelijke gemeente.

Daaromheen zijn 7 ruimtes afgezet (zie foto), als halve taartpunten, waarin een voor een het blad met een profielbeschrijving wordt neergelegd. De beschrijving wordt voorgelezen

Om verder te lezen:

- R. Warren, *Handboek gezonde gemeente*, uitg. Ekklesia 2008 (bijlage, blz. 184).
- H. de Roest, 'Ik geloof het wel.' *Visitatierapport Protestantse Kerk in Nederland 2001*
- Gemeenteprofielen, uit Sake Stoppels, *Voor de verandering*, uitg. Boekencentrum 2009, blz. 61 en uit Peet Valstar, *Bronnen voor beleid*, uitg. Landelijk Dienstencentrum Utrecht 2004, werkblad 5

Bidt Jeruzalem vrede toe

Schrijven over Israël en de Palestijnse gebieden is een heikele zaak. Al (te) snel wordt het gesprek in een welles-nietes sfeer getrokken; worden mensen in kampen ingedeeld. Daarom ook is dit boek een welkome aanwinst. Het probeert niet vanuit het verleden de ene of de andere partij te rechtvaardigen en te verabsoluteren. De schrijfster zet in bij de situatie van mensen zowel in Israël als in de Palestijnse gebieden. Mensen van

goede wil die ondanks zoveel toch de ander willen zoeken om samen te leven in vrede. Zowel aan Joodse kant zijn die mensen er, als ook aan Palestijnse kant (christenen en moslims). Zo kan de lezer een bredere inzicht krijgen en een genuanceerd inzicht in deze uiterst complexe situatie. Heel goed dat ook deze stemmen, die zo gemakkelijk overschreeuwd worden, aan het woord komen. (JJdeL)

Riet Bons-Storm (red.), *Bidt Jeruzalem vrede toe. Ontmoetingen, achtergronden en reflecties in Israël en de Palestijnse gebieden*, uitgeverij Narratio Gorinchem 2011 (ISBN 97890526385460), 224 blz., € 18,50

De verborgen schat in de akker

Ton van der Stap, *De verborgen schat in de akker. Teksten van mystici voor iedere dag van het jaar*, uitg. Meinema, Zoetermeer 2008 (ISBN 978 90 211 4170 1), 248 blz., € 19,90.

Dit dagboek geeft voor elke dag een overweging van een vrouw of man uit de geschiedenis van de westerse mystiek. Teksten van zowel bekende (Eckhart, Ruusbroec, Gertrudis de Grote, Teresa van Avila) als mindere bekende mystici (vooral ook vrouwen!) zijn ter overdenking voor de dag die komen gaat. De teksten zijn verzameld door Ton van der Stap en geplaatst in 12 thema's, voor elke maand één. Hij

leidt zelf de thema's in. Ook is in de appendix een lijst van de mystici en een vindplaats voor de voornaamste thema's en grondbegrippen waardoor het boek ook anders dan een dagboek gebruikt kan worden. Mensen die interesse hebben in mystieke teksten hebben hieraan een boek die verdieping brengt in de kennis die zij zoeken in de wijsheid van oude meesters en meesteressen. (CAB)

Een wereld vol geloof

Bedoeld voor leerkrachten in het basisonderwijs is dit boek een laagdrempelige introductie in het christendom, zoals zich dat vooral in het Nederlandse taalgebied ontwikkelde. Maar de opzet maakt dat het ook belangstellenden in het algemeen, binnen- en buitenkerkelijke, veel informatie biedt. Sterk is de inzet met portretten van vijf jonge volwassenen, die vertellen over het belang van geloven en de inspiratie die

zij daaruit opdoen voor hun dagelijks leven. Vervolgens handelt het boek om wetenswaardigheden, maar duidelijk is dan dat het daarin gaat om wat mensen raakt, motiveert en tot uitdrukking brengen. Op een zeer toegankelijke manier wordt aandacht besteed aan de (ontstaans)geschiedenis, de stromingen, de Bijbel, de geloofsinhouden en aan de feesten en rituelen. Nergens belerend of vooringenomen wordt er op een open manier veel te weten en te overwegen aangeboden. (JJdeL)

Erik Idema, *Een wereld vol geloof. Basiskennis Christendom, Kwintessens NZV uitgeverij 2010 (ISBN 9789057882975)*, 199 blz., € 21,95

326 Ein edler Schatz der Weisheit

wijze: Dich lobn wir Gott mit eine Gantz neue geystliche teutsche Hymnus
und gesang, Neurenberg 1527

The musical score is written on ten staves. The first staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are printed below the staves, with hyphens indicating syllables that span across multiple notes. The text is in Dutch and German.

I Een rij - ke schat van wijs - heid
schonk God ons in zijn woord.
Hebt moed, gij die op reis zijt,
want daarmee kunt gij voort.
Gods woord is ons een licht,
en elk die in ver-trou - wen
daarnaar zijn le - ven richt,
die zal er - in aanschou - wen
des He - ren aan - ge-zicht.

Verlangen is een diep menselijke eigenschap en valt samen met één van de grote motieven van het christelijk geloof. Het is een motorwoord. Het zet ons in beweging.

Verlangen

Jaap de Lange

Citaat één: *‘Wat wordt er bedoeld met verlangen? Verlangen moet niet verward worden met het streven naar bevrediging van allerlei behoeften. Voor behoeften is kenmerkend dat zij, als ze bevredigd zijn, voor langere of kortere tijd tot “vrede”, tot rust komen. Dat geldt bijvoorbeeld voor lichamelijke behoeften. Maar niet voor verlangen. Het verlangen vraagt niet om bevrediging, maar om vervulling. Die vervulling neemt het verlangen niet weg, maar verdiept het.’*

Citaat twee: *‘Verlangen moet niet verward worden met heimwee. Heimwee ziet om naar het verleden; verlangen ziet vooruit naar de toekomst; naar wat komen gaat.’*

Citaat drie: *‘Tegelijkertijd is verlangen ook riskant. Dat wordt het als we de ander – de mensen en God – niet meer zien. Het verlangen wordt blind. Ons geduld is op ... Als ons geduld op is worden we gehaast. We halen de toekomst naar ons toe. Het verlangen ontaardt in gedram en de gedreven vrouw of man verwordt tot een dweper of fanaticus. Dán leidt verlangen tot ellende, op kleine en grote schaal.’*

Verlangen naar ... Verlangen is dus altijd verlangen naar ... naar iets dat je mist, iets dat er nog niet is. Je ervaart een tekort, waarvan je zou willen dat het opgeheven zou worden, zodat je echt voluit als mens zou kunnen leven. Juist lijden, onrecht en tweespalt maken de weg vrij voor een verlangen naar heelheid; naar vrede; naar een samenleven, waarin mensen tot hun recht komen en ook te recht komen; het zoekt eenheid, gemeenschap en verzoening, niet alleen tussen mensen, maar ook tussen een mens en zijn God, de bron van zijn bestaan; om zo te kunnen leven uit één stuk. Alle grote woorden uit de Bijbel hebben te maken met ‘verlangen naar ...’

In het evangelie kennen we uit de prediking van Jezus het begrip ‘Koninkrijk van God’ en ook ‘Koninkrijk der hemelen’. In allerlei gelijkenissen zet hij verschillende aspecten daarvan uiteen. Het is al onder u, zegt hij, maar het moet nog tot vervulling komen. Het is niet voor niets dat het in die gelijkenissen vaak gaat om een feestmaal, een bruiloft.

Soms lezen we in de christelijke gemeente schriftwoorden over verlangen ook als woorden van troost.

Het doet ons gáán

Wie kent niet het visioen uit het boek Openbaring over God, die zijn tent opslaat tussen de mensen?! Lees maar in Openbaring 21, vanaf vers 1 over Hij, die God is en die zegt 'Ik maak alle dingen nieuw!'

Verlangen wordt zo een uitzien naar. Het wordt gevuld met woorden en gedachten, die troosten en tegelijkertijd uitdagen en aansporen, die onze geest inspireren door en vervullen met de kracht van dé Geest.

Dat verlangen gaat gepaard met respect voor het eigene van de ander, die vanuit ons verlangen gediend, niet overheerst wordt. En het gaat gepaard met vertrouwen op de Eeuwige. Daarom eindigt het 'Onze Vader' ook met 'Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in eeuwigheid.'

Wij lopen vooruit

Wij lopen vooruit
op wat nog niet is
wij spelen in
op uw toekomst
zeggen en zingen
alles is goed
wat Gij hebt gemaakt
langzaam en moeizaam
in hoop en vrees
werken wij uw belofte uit
bouwen wij
aan een stad van vrede
de nieuwe schepping
waar Gij ons licht zijt
alles in allen

Geef ons de kracht daartoe
Breng ons tot een
Gelukkig einde
God.

Liederen Logisch dat het Liedboek voor de kerken ook heel wat liederen kent, waarin het verlangen een hoofdrol speelt. Denk aan gezang 114, 115, 265, 284, 290, 294 om er een paar te noemen; en uit het aanvullend liedboek 'Tussentijds' ook aan liederen als 43, 49, 84 en ook 215, 216.

Gespreksmogelijkheden

- 1 Noem (eventueel twee aan twee) bij elk van de drie citaten een concreet voorbeeld en bespreek dat met elkaar.
- 2 Neem gezang 265 uit het Liedboek erbij. Ieder kiest één couplet dat haar/hem het meest aanspreekt. Leg het aan elkaar voor en vertel waarom nu juist dit couplet.
- 3 Wat zou u voor de gemeente verlangen?
- 4 Hoe zou u daar op in willen spelen en wie en/of wat hebt u daarvoor nodig?
- 5 U kunt ter afsluiting het gedicht lezen, maar ook samen het 'Onze Vader' bidden. ■

De citaten zijn uit: Jan Hendriks, *Verlangen en vertrouwen. Het hart van gemeenteopbouw*, uitg. Kok Kampen 2008, blz. 152-154.

Het gedicht 'Wij lopen vooruit' is van Huub Oosterhuis en staat in 'Bid om vrede', uitg. Ambo Utrecht 1966, blz. 142.

Het woord 'begeerte' heeft in de regel een negatieve klank en dat is niet voor niets. Het is ons vaak voorgehouden: 'Gij zult niet begeren'.

Begeerte

Theo Witkamp

Dr. L.Th. Witkamp is seniordocent aan het Seminarium van de Protestantse Theologische Universiteit

Bij begeerte gaat het om een zo heftig verlangen, dat we de controle verliezen. Het gevoel in de broek regeert gemakkelijk het verstand. Begeerte sleept ons mee. Dat is beangstigend. Denk aan die verliefdheid die eindigt in kwetsen of in een gebroken gezin. Denk aan het verbod om iets van een ander te begeren. Denk aan de begeerte om rijk te worden, wat een mens asociaal en leugenachtig kan maken. Begeerte werkt ook besmettelijk. Iets wordt aantrekkelijk, omdat een ander het wil. Denk aan de run op hetzelfde artikel op de Dolle Dwaze Dagen of de traditionele vechtpartijen om het mooiste meisje. Geld, seks, haat, macht – wanneer de vlam van deze passies ontbrand is, valt hij moeilijk weer te doven. Ongebreidelde begeerten leiden tot diefstal, ontwrichting van de economie, vertrouwensbreuken, overspel, moord, oorlogen en schendingen van de mensenrechten.

Begeerte in de bijbel

'Heb de wereld en wat in de wereld is niet lief. Als iemand de wereld liefheeft, is de liefde van de Vader niet

in hem, want alles wat in de wereld is – zelfzuchtige begeerte, afgunstige inhaligheid, pronkzucht –, dat alles komt niet uit de Vader voort maar uit de wereld. De wereld met haar begeerte gaat voorbij, maar wie Gods wil doet blijft tot in eeuwigheid.' (1 Johannes 2: 15-17)

Het gaat hier om 'zelfzuchtige begeerte', het begeren zodat je er zelf beter van wordt en waarbij je geen oog hebt voor de ander.

Deugd en denken Sinds mensenheugenis is getracht oplossingen te vinden om hiermee om te gaan. In de westerse wereld zijn twee antwoorden samen belangrijk gebleken. Allereerst de oefening in zelfbeheersing. Zo ontwikkel je een goede gewoonte: een deugd. Deze stelt in staat om stand te houden tegenover de aanvallen van begeerte. Ten tweede het ontwikkelen van inzicht. Door ons verstand te gebruiken snappen we wat er gebeurt. Dan zien we dat passies en begeerten ons niet zomaar overkomen, maar iets vertellen over wat er innerlijk speelt. We hoeven ze niet als willoos slachtoffer te ondergaan. We kunnen

Machteloosheid is niet ons lot

zeggenschap uitoefenen en er controle over hebben. Door inzicht kunnen we verantwoordelijkheid nemen voor onze eigen emoties en begeerten.

Sluit voor Begeerte uw graag gezicht

REI VAN ENGELEN

Sluit voor Begeerte uw graag gezicht;
Zij loert, zij loert om in te varen.
Sluit d'ogen, vensters van het licht,
Indien gij wilt uw hart bewaren;
Want zo Begeerte eens binnen sluipt,
Zij zal bederf en jammer baren,
Dat eeuwig smert, en eeuwig druipt.-
De dingen zijn niet als zij schijnen:
De worm zit binnen lekker ooft,
En levend kleur bedekt venijnen.
Hij doolt zeer licht, die licht gelooft.
In paradijzen nestlen slangen;
De slangen hangen boven 't hoofd,
Waar gouden en blozende appels
hangen:
Dies wacht uw vingers, wacht uw
hand,
Noch vat de Dood niet met uw tand!

Deze klassieke tekst over begeerte staat in het toneelstuk 'Joseph in Egypte' (1e bedrijf) van Joost van den Vondel (1587-1679)

uiterlijk bijzonder moeilijk maakt om weerstand te bieden tegen het kwaad. Ook al wil ik het goede, het lukt niet. Het vlees is te zwak ('ik ben ook maar een mens'), de wereld waarin ik leef te dwingend. We worden meegezogen. Dit vraagt om een radicale oplossing. Deze is er volgens Paulus: wat onszelf niet lukte heeft God gedaan. Machteloosheid is daarom niet ons lot. Ons is de geest van Christus gegeven. Daardoor weten we diep van binnen wat goed is. We zijn ook in staat om dat goede te doen (Rom 8). Wat helpt dus tegen de begeerten? Niet allerlei regels en verboden, maar dichtbij Christus zijn, zijn geest tot de onze maken.

Te optimistisch? Is dat niet wat optimistisch? Kan dat eigenlijk wel, goed omgaan met die listige begeerten? Paulus heeft de naam hierover het meest pessimistisch te zijn. De zonde heeft begeerten in ons opgewekt, zegt hij (Rom 7:7-8). Maar eigenlijk is hij optimistisch. We kunnen het wél, zegt hij, want we hebben de Geest van Christus.

Het is Paulus gebleken dat we gevangen zitten in een systeem ('zonde') dat het ons innerlijk en

Een gedicht bij
begeerte restylen
en de andere koers
varen; uit: Alfred C.
Bronswijk, *Rakelings
Nabij*, uitg. Narratio
2002

Stil zijn

Als je stil bent – maak je een
beweging van binnen naar buiten, doe
je een stap voorwaarts naar wat komt
en Wie komt.

Als je stil bent- verlang je en vraag je,
luisterend naar de Stem, werk je mee
aan méér dan het gewone, aan méér
dan jezelf.

Als je stil bent – stap je uit de
beklemming van onrust en stormen,
om je, in je en opent zich voor je een
horizon.

Als je stil bent – verlaat je
platgetreden paden, sla je bressen in
de muur van oppervlakkigheid, ga je
op de uitkijk staan.

Als je stil bent – krijg je oog voor wat
onzichtbaar is, kom je in de benen voor
wie straks zal zijn en nu al is: land van
verlangen, wereld van Gods vrede.

Restyling

Er is een gebed dat luidt:

O, laat voluit branden in mijn hart de
heilige vlam,
totdat de aardse begeerten in zijn
verterend vuur tot stof en as vergaan.

De woorden klinken mooi, maar ze
gaan te ver. Wat menselijk is moet niet
weggevaagd, maar geheiligd worden.
We hoeven onze begeerten niet kwijt
te raken, maar ze moeten worden
'gerestyled'. Mijn seksuele begeerte
komt bijvoorbeeld dan een 'ik' tegen
dat niet zichzelf zoekt, maar dat wat
voor ons samen fijn is en goed. Mijn

verlangen om rijk te worden stuit in
mijn hart op de vraag of ik het geld heb
of het geld mij. Onze begeerte naar
macht – thuis of op het werk – luistert
naar onze innerlijke vraag: ten behoeve
van wie?

Begeren naar meer hebben kan
worden: begeren naar meer liefhebben.
De geest van Christus vraagt niet dat
we de behoeften van het lichaam en
de geest vernietigen, maar dat we ze
zuiveren.

De neiging voorop te willen lopen
en de eerste te zijn is bij sommigen
bijvoorbeeld heel sterk. Wie die neiging
heeft hoeft deze volgens Jezus niet te
verbieden. Hij moet leren hem zo te
buigen, dat hij hem ten behoeve van de
anderen kan inzetten. Marcus 10:41-
45 is hier duidelijk over. We hebben
het dus niet over afbreken, maar over
richting geven aan de krachten die
in ons leven. De richting waarheen
wij koersen is God, zoals wij Hem in
Christus hebben leren kennen. Dan
kunnen we alles begeren wat in ons
hart opkomt. ■

Begeerten ombuigen tot krachten

Bezinningsmogelijkheden

1. Iedereen noteert voor zichzelf een
slechte en een goede begeerte.
2. In een rondje noemt ieder alleen
de goede begeerte hardop.
3. In tweetallen tien minuten over
verder praten: a. Waarom noem je
deze goed? b. Op welke manier en
waartoe drijft deze begeerte jou?
c. Hoe heeft hij te maken met God?
4. Plenair vertellen.
5. Gespreksleider zorgt ervoor dat ie-
dereen kan uitpraten en vat samen.
Mogelijke verhelderingsvragen?
Afsluiten mogelijk met Psalm 84 of
Tussentijds 32.

Schaamte gaat over een gemoedstoestand, zoals verliefdheid, haat, geluk, woede. Dat zijn gevoelens die ons tijdelijk compleet in beslag kunnen nemen.

Schaamte

Wim ter Horst

Dr. W. ter Horst, emeritus-hoogleraar orthopedagogiek, is sinds 25 jaar opnieuw bezig met godsdienstpedagogiek. Samen met Margriet van der Kooi, schreef hij *Als kinderen andere wegen gaan*, uitg. Filippus 2009

Een gevoel is nooit helemaal in woorden te vatten. Daar komt bij dat we schaamte liever *verborgen* willen houden. Mensen schamen zich voor hun schaamte.

Wiej hoalndt stille Er is een oud familieverhaal. Twee Groninger beurtschippers voeren in een leeg boerenland elkaar langzaam tegemoet. Ze waren verre verwanten en dit was een gelegenheid om nieuwtjes uit te wisselen. Het gebeurde ver voor de tijd van mobieltjes en elkaar schrijven deden ze niet. Zodra ze binnen gehoorsafstand waren, riepen ze elkaar met de hand aan de mond van alles toe. Toen dat al bijna niet meer ging, schreeuwde de ene: 'En hoe is met jullie Johannes?' De andere, nog harder: 'Die zit in de gevangenis, mar wiej hoalndt stille.'

Als ik me schaam is mijn zelfbewustzijn ontregeld. Ik ben niet wie ik eigenlijk wil zijn. Voor me zelf niet en evenmin voor anderen. En -indien aanwezig in mijn zelfbewustzijn- soms niet voor God. Dit wordt ook wel een geschonden zelfbeeld genoemd, gezichtsverlies of

een gekwetst eergevoel.

Neem die Groninger schipper. Uit andere verhalen weten we dat het een belangrijk stuk van zijn zelfbewustzijn was dat hij hoorde bij een oerdegelijke, christelijke familie. Generaties lang niets op aan te merken. En nu zit onze Johannes in de gevangenis maar dat is het punt niet. Hij komt er wel weer uit. Zijn misdaad is hem vergeven. De schade is vergoed en er is boete gedaan. Dat moet genoeg zijn. Maar dat is het niet. Zeker, die vader schaamt zich óver zijn zoon vóór de mensen. Maar hij schaamt zich vooral over zich zelf. Zijn *geweten* zit hem dwars. Het zegt hem dat hij *schuldig* is omdat hij Johannes niet beter heeft opgevoed. Of dat juist is, doet er niet toe. Hij voelt wat hij voelt. Hij schaamt zich. Over zichzelf voor zichzelf en voor God.

Rakelings Nabij

naar Psalm 139

U bent

De enige die er doorheen kijkt.

Door het masker van mijn vrijblijvendheid,

door het masker van mijn
doenerigheid.
Mijn stress, de leegte vaak-
Ik hoef het U allemaal niet uit te leg-
gen.
Hoever ik mij ook van U verwijderd
voel,
U blijft mij rakelings nabij.
Een hand op mijn schouder,
een geheim, wél te ervaren,
nauwelijks uit te leggen.

Ben ik optimistisch, hemelhoog?
U deelt met mij de ruimte.
Zie ik het niet meer zitten,
Want zo ben ik ook,
Gevallen, gebogen gebroken?
U zet mij weer op mijn voeten.
Is het om mij heen beangstigend
nieuw, onbekend, onzeker,
Ik voel uw hand.

God,
U ging aan mijn wieg vooraf.
Nog voor mijn moeder mij droeg,
Werd ik al gedragen door U.
De enige die er doorheen kijkt,
voor wie ik eerlijk mag zijn,
tot op de bodem, tot op mijn bodem.
Een geheim, wél te ervaren,
nauwelijks uit te leggen.

Uit: Alfred C. Bronswijk, *Rakelings
Nabij*, uitg. Narratio 2002

In wording Een ander voorval.
Het is een eeuw later. Een vrolijke,
moderne moeder van achter in de
veertig. Kinderen de deur uit, behalve
Eline van zeventien. Zo'n meisje dat
of voor de spiegel staat of met haar
smartphone bezig is. In een van haar
geïrriteerde buien roept ze: 'Mam, doe

in Gods naam niet zo jong. Ik schaam
me dood!'

Eline schaamt zich óver haar moe-
der vóór leeftijdsgenoten. Die vormen
vooral háár zelfbewustzijn. Kerk en fa-
milietraditie spelen daarin geen rol en
het gezin een ondergeschikte. Schuld,
komt in dit verband niet bij haar op.
Haar cultuur wordt daarom wel een
schaamtecultuur genoemd en die van
de oude schipper een schuldcultuur.

Bij haar kan nog van alles verande-
ren want het zelfbewustzijn is geen
vast gegeven zoals de kleur van de
ogen. Het is *in wording*, van het derde/
vierde levensjaar af als het begint te
ontstaan, tot het eind van onze dagen
als God er zich over ontfermt.

Dubbele solidariteit Nog een
gebeurtenis. Een lerares aan een
christelijke scholengemeenschap
bezoekt op een zondagochtend de
kerk in een naburig dorp. Er zijn daar
leerlingen die enthousiast meedoen. Na
afloop wachten ze haar op: 'Mevrouw,
wilt u ons op school alstublieft niet
verraden?'

Dit is typerend voor het zelfbewust-
zijn van veel kerkmensen: de *dubbele
solidariteit*. We horen bij de gemeente
van de Heer en ook bij een samenle-
ving waarin we daarmee niet goed uit
de voeten kunnen. Voor die kinderen is
dat hun scholengemeenschap. Daarom
'hoaldn' ze het daar liever 'stille'.

Sensoren In dat zelfbewustzijn
zitten twee *sensoren*; gevoelige plekken
die waarschuwings- en alarmsignalen
afgeven. Bij de schipper stond vooral
het geweten op scherp. Bij Eline de

Mensen
schamen
zich
voor hun
schaamte

Ik schaam me dood!

sociale antenne die signaleert wat anderen van haar vinden. Bij die leerlingen beide.

Als de sensoren afgaan, ontstaat die pijnlijke gemoedstoestand maar dat is op zich gunstig. Schaamte voorkomt dat we er zomaar op los leven. Wie schaamteloos is, laat in zijn omgeving een spoor van vernielingen achter.

Maar kan ik vertrouwen dat mijn geweten signaalgevoelig is voor goed en kwaad? Of wordt het pas actief als mijn belangen en vooroordelen gevaar lopen? Geen aangename vraag.

Blijvende schaamte Schaamte kan verdampen maar soms blijft er iets zitten. Dat is op zich niet ongunstig.

Het is winst als bij voorbaat mijn waarschuwingssysteem zegt. 'Ho, ho, pas op. Dit zou toch niet weer gebeuren?'

Maar het kan ook anders. Dan vervult schaamte *blijvend* mijn hele zelfbewustzijn. Alles wat er gebeurt, wat ik zeg of doe, wordt als beschamend ervaren en dat stapelt zich maar op. Ik schaam me er tenslotte voor dat ik besta en probeer me te verbergen voor mezelf, de anderen en de Ander.

Vooraf kinderen en jeugdigen die gepest worden, lopen kans permanent te worden vervuld met schaamte doordat ze menen dat het aan henzelf ligt. Helemaal, als hun wordt voorgehouden dat ze maar wat flinker moeten zijn, 'Blaming the victim', heet dat. ■

Gesprekssuggestie

Begin met een rondje over de beschreven voorvallen. Herken je ze en weet je er zelf misschien nog een paar?

Daarna kan er doorgesproken worden op één of meer van de thema's, zoals dubbele solidariteit, de betrouwbaarheid van het geweten, blijvende schaamte, of ook de vraag waardoor schaamte voor het geloof ontstaat en hoe dat doorbroken zou kunnen worden.

Zoeken in de Bijbel

Ook in de Bijbel komt het thema schaamte aan de orde. Bij de vormen van schaamte zoals genoemd in dit

artikel zijn Bijbelteksten te vinden, zoals: Psalm 119: 41-46; Sefanja 3: 5; Filippenzen 1: 20; 1 Petrus 3: 15-16; 2 Timoteüs 2: 15 en 1 Johannes 2: 28.

Druk de teksten af en verdeel ze onder de aanwezigen (of kies er een uit om gezamenlijk te bespreken). Nadat de tekst is gelezen en elke deelnemer erover nagedacht kan hebben, bespreek je met elkaar de volgende vragen:

- wat is volgens jou de betekenis en/of bedoeling van deze tekst.
- welk licht werpt de tekst op het thema schaamte?
- kun je hier (uit eigen ervaring) meer over vertellen?

Het klinkt zo vanzelfsprekend: solidariteit met elkaar in de gemeente of verbondenheid van mensen onderling vanuit de verbondenheid van God met ons. In de maaltijd van de Heer komt dat misschien wel het sterkst tot uitdrukking. Zoals ook in het lied uit de geloofsgemeenschap van Iona.

Solidariteit

Margarithe Veen

Mw. ds. M.R. Veen is predikant binnen de Protestantse Kerk in Nederland; momenteel als gemeentepredikant verbonden aan de Protestantse Gemeente Achlum-Hitzum

1.

Voor ieder van ons een plaats aan de tafel,
voor ieder van ons schoon water en brood,
een veilige plek, een plaats om te schuilen,
een plaats in Gods licht als tafelgenoot.

Refrein:

Vol vreugde ziet God naar mensen die recht doen:
zij scheppen geluk! Vol vreugde ziet
God naar mensen die recht doen:
zij scheppen recht en geluk!

2.

Voor ieder van ons een plaats aan de tafel,
voor iedere vrouw, voor iedere man.

Niet minder of meer, de een of de ander:
het delen van macht is deel van ons plan.

Refrein

3.

Voor jong en voor oud een plaats aan de tafel,
want iedere stem geeft klank aan het koor.
Een hand zoekt een hand, de jongste de oudste;
ze vinden elkaar en niemand gaat voor.

Refrein

4.

Voor ieder van ons een plaats aan de tafel,
beschadigt of gaaf, rechtvaardig of slecht,
en ondanks de pijn: een plaats van vergeving,
genadig begin van goddelijk recht.

Refrein

5.

Voor ieder van ons een plaats aan de tafel,
van eerbied vervuld, van angsten bevrijd,
een plaats om te zijn, een plaats om te worden
getuige van hem, een levend bewijs,

Refrein

Het lied 'Een plaats aan de tafel'
is uit de Ionabundel 'Opstaan'

Met wie zijn wij solidair?

Met wie solidair zijn? Hoe gaan wij zelf om met solidariteit met de ander? Aan wie denken wij in eerste instantie als het gaat om solidariteit in de wereld waarin we leven? Geldt solidariteit alleen voor mensen in de kerkelijke gemeente? Voor de wijk, de stad of het dorp waar deze kerkelijke gemeente mee verbonden is? Of houden we oog op dat bijbelse visioen van een wereld vol vrede en recht, opdat er voor een ieder een leefbare wereld is? Een ware 'oikoumene'.

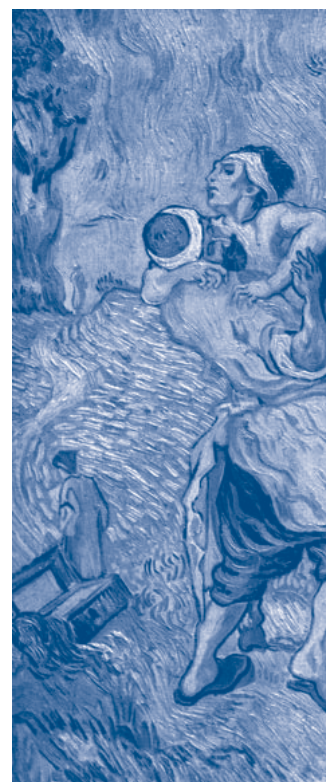
Gelijkenis van de barmhartige Samaritaan Als voorbeeld voor dit thema denk ik aan de gelijkenis van Jezus uit Lukas 10: 25-37. Hier gaat het om de bekende woorden uit Deuteronomium: 'Heb de Heer, uw God, lief, met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel verstand en de naaste als uzelf.' De vraag die we kunnen stellen is: wie is de naaste? Met wie zijn wij solidair? Volgens Lukas gaat Jezus hierop in door een gelijkenis te vertellen waarin een man beroofd wordt van zijn levenskansen. Hij wordt geraakt in al zijn kwetsbaarheid. De man die wordt beroofd is op sterven na dood. Nadat de twee geestelijken aan het slachtoffer voorbij zijn gelopen is er een derde man. Deze derde man richt het slachtoffer op. De Samaritaan laat de man weer ópstaan! Hij lijkt oog te hebben voor de niet-leefbare situatie van de ander. Voor de ander in al zijn kwetsbaarheid.

Recht en vrede; liefde en opstanding Het is fascinerend hoeveel ruimte en tijd er in het bijbelgedeelte ontstaat wanneer de derde man zich verbindt met de kwetsbare. Er komt ruimte voor recht en vrede; voor liefde en opstanding. Er komt ruimte in het leven van alledag die als een heilig moment oplicht. Als een schilderij waarin de naastenliefde van twee mensen voor elkaar gedragen worden door een (messiaanse) ezel.

Van Gogh Daarom is het schilderij van Van Gogh bij dit bijbelgedeelte zo fascinerend. Geen herbergier afgebeeld, alsof het meteen om het geld gaat. Nee, het is die messiaanse ezel die die twee in hun naastenliefde draagt. Het kost de man wat om de ander weer op een weg van leven zetten, maar wordt daarbij wel gedragen door die messiaanse belofte. Dat bijbelse visioen van een wereld vol vrede en recht; opdat er voor een ieder een leefbare wereld is; oikoumene.

Jongeren Vanuit solidariteit denk ik ook aan de vele jongeren in de samenleving. Wie is er voor hen een naaste in al hún kwetsbaarheid wanneer zij voor zichzelf een levensweg zoeken? Frère Aloïs schreef voor de Europese Jongerenontmoeting van Taizé in Berlijn het volgende over solidariteit:

'Solidariteit begint met naar de ander toe te gaan, ook als het met lege handen is. Wanneer we luisteren naar diegene die anders denkt dan wij en proberen hem of haar te begrijpen ... dan kan zich in een

vastgelopen situatie al iets beginnen te veranderen. [...] In onze pogingen om nieuwe vormen van solidariteit te scheppen en wegen van vertrouwen te openen, zullen we altijd weer op de proef gesteld worden. [...] Wat moeten we dan doen? Zou op onze eigen beproevingen en die van anderen, ons antwoord kunnen zijn dat wij nóg meer liefhebben.' (Frère Aloïs, *Naar een nieuwe solidariteit. Brief uit Taizé*, 2012)

Praktische uitwerking voor de kerkenraad

Aan het begin van de vergadering
Iedereen heeft zicht op de afbeelding van het schilderij van Van Gogh
Lezen of zingen van het Ionalied
Lezen uit Lukas 10: 25-37 met bijbehorend schrijven uit artikel
Stilte waarin ieder zich afzonderlijk bezint op de volgende vragen:

- 1) Wanneer voelden wij ons als het slachtoffer kwetsbaar? En werden wij weer op een levensweg getild?
- 2) Aan wie denken wij als het gaat om kwetsbare mensen? En in hoeverre kan een naaste een teken van dat bijbelse visioen zijn waar vrede wil zijn en recht?
- 3) Waar treffen wij zelf die messiaanse belofte aan dat God het is die Leven voor heeft met ieder mens? Of is daar niets over te zeggen?

U kunt na de stilte hierover met elkaar over in gesprek gaan.

Bij het slot van de vergadering
Een moment van bezinning over de agenda op de volgende vragen:

- 1) Waar hebben we tekenen van Leven gedeeld tijdens de vergadering?

- 2) Waar missen we tekenen van Leven in de gemeente?
- 3) Voor wie willen wij vanuit solidariteit met de ander in al zijn of haar kwetsbaarheid een kaars aansteken?

Het geheel kan afgesloten worden met een gebed waarin mogelijk de genoemde namen worden uitgesproken. De kaarsen die voor hen zijn aangestoken zullen nog branden. ■

Gebed

Liefdevolle God, wij danken U voor dat bijbelse visioen van een wereld vol vrede en recht, opdat er voor ieder een leefbare wereld zal zijn.

Wij danken U voor al die mensen die een ander tot zegen zijn. Soms bewust. Soms onbewust.

Wij danken U voor mensen die oog, oor en hart hebben voor hun naaste die leven in kwetsbaarheid.

Wilt U Uw Licht schijnen waar mensen uitzien naar een weg van leven?

Voor jongeren. Voor ouderen. Voor mensen dichtbij. Voor mensen ver weg. Wilt U bij hem of haar zijn aan wie wij juist deze avond moeten denken en wiens namen zijn genoemd? Of aan wie wij in stilte denken.

Wilt U bij de gemeente van Christus zijn opdat mensen elkaar tot zegen zijn in de wereld waarin wij leven?

Opdat de wereld een bewoonbare wereld wordt voor een ieder in recht en vrede, zoals Christus ons is voorgegaan.

Dat al wat Uw gemeente samenbrengt, tot zegen mag zijn.

Amen.

Er komt
ruimte voor
recht en
vrede

Het woord geborgenheid roept beelden op die verbondenheid, liefde, warmte en trouw uitstralen.

Geborgenheid

Erica Hoebe-de
Waard

Foto Cynthia van Ark

Geborgenheid: beelden van een ouder met een baby dicht tegen zich aan, twee handen in elkaar, mensen die elkaar omhelzen... Kortom: beelden van veiligheid, rust en liefde. Want als je je geborgen weet bij een ander, dan vertrouw je die ander ook, is er vaak ook sprake van liefde.

Een thuis Geborgenheid is het tegenovergestelde van verlatenheid, van schaamte, van eenzaamheid. Immers, als je je geborgen weet, dan weet je dat je omringt wordt met liefde, warmte en trouw. Dat je geaccepteerd wordt zoals je bent.

Mensen kunnen niet zonder die liefde, die warmte, die aanvaarding. We hebben geborgenheid nodig. Een plek nodig waar we onszelf kunnen zijn, kunnen schuilen, ons beschermd weten.

Die plek kunnen we elkaar bieden. Als ouder naar een kind, als partners naar elkaar, als vrienden, als gemeenteleden. Een plek, een veilige haven, waar de ander terecht kan. Zich thuis mag weten.

Maar niet alleen bij mensen is geborgenheid te vinden. Ook God biedt geborgenheid. Die eigenschap past bij

zijn Naam, bij wie hij is, de God die er is. Altijd. Als je de bijbel leest, dan ontdek je dat het thema geborgenheid een rode draad is door alle verhalen en teksten: God die ons mensen omringt met liefde, met ons meetrekt, ziet zoals wij zijn... Bij hem kunnen we terecht. Hij biedt altijd weer een veilige haven, een schuilplaats in tijden van nood. Hij laat niet los. Dat is genade.

Geborgenheid en genade

Genade en geborgenheid gaan in de bijbel hand in hand. God is genadig, heeft ons onvoorwaardelijk lief. Dat wil zeggen dat zijn liefde niet te verdienen is, maar enkel te ontvangen is. Zijn liefde en verbondenheid ten opzichte van mensen is zo groot, dat hij telkens weer met ons verder gaat, wie we zijn, wat we doen. Hij ziet toekomst met ons. Bij hem mogen we ons geborgen weten, een thuis vinden. Bij hem kunnen we altijd terecht.

Het wordt mooi weer gegeven in Psalm 57. Een Psalm die verbonden wordt met het verhaal van David die voor koning Saul moet vluchten en dan het volgende bidt:

Ook God biedt geborgen- heid

Wees mij genadig, God, wees mij genadig,
want bij u is mijn leven geborgen.
In de schaduw van uw vleugels zal ik
schuilen,
tot het doodsgevaar is geweken.

Ik roep tot God, de Allerhoogste,
tot God, die mij beschermt.

Om te bespreken David wist zich geborgen bij God. Hij ervoer de geborgenheid als vleugels die over hem heen bogen, waaronder hij kon schuilen tot het gevaar geweken was. Het is een concreet voorbeeld van David die vanuit de doodsangst zich wendt tot God en zich bij hem geborgen weet.

- Kan iemand vertellen over een ervaring waarbij hij/zij zich geborgen wist bij God of bij mensen?
- Kan iemand ook vertellen over een ervaring waarbij hij/zij juist geborgenheid miste?

De kerk is bij uitstek een plaats waar mensen zich geborgen mogen weten. Hoe kun je als plaatselijke gemeente zorg dragen dat mensen die geborgenheid in de dienst en daarbuiten ervaren? Bedenk met elkaar eens een concreet plan hiervoor en kijk hoe je dat uit kunt voeren.

Zoek, bijvoorbeeld via het spel 'Kaarten op tafel' (zie eerste artikel), een afbeelding die voor jou 'geborgenheid' weergeeft. Vertel aan elkaar waarom juist deze afbeelding je aanspreekt. ■

Zo vriendelijk en veilig als het licht
zo als een mantel om mij heen geslagen
zo is mijn God, ik zoek zijn aangezicht
ik roep zijn naam, bestorm hem met mijn vragen,
dat Hij mij maakt, dat Hij mijn wezen richt.
Wil mij behoeden en op handen dragen.

Want waar ben ik, als Gij niet wijd en zijd
waakt over mij en over al mijn gangen.
Wie zou ik worden, waart Gij niet bereid
om, als ik val, mij telkens op te vangen.
Ik leef niet echt, als Gij niet met mij zijt.
Ik moet in lief en leed naar U verlangen.

Spreekt Gij het woord dat mij vertroosting geeft,
dat mij bevrijdt, en opneemt in uw vrede.
Ontsteek die vreugde die geen einde heeft,
wil alle liefde aan uw zoon besteden.
Weest Gij vandaag mijn brood, zowaar Gij leeft -
Gij zijt toch zelf de ziel van mijn gebeden.

Huub Oosterhuis, *Zolang er mensen
zijn. 100 liederen voor de eredienst*, uitg.
Kok/Averbode 1993, blz. 15)

Afbeelding uit
www.bronswerkplaats.nl

Aangrijpende woorden zijn het: 'Ik ben als een uil in de woestijn, een steenuil in een verlaten bouwval, slaap ken ik niet, ik ben eenzaam als een vogel op het dak' (Psalm 102: 7-8). Ze roepen een sfeer van verlatenheid op.

Eenzaamheid

Evert van der Veen

Ds. E.P. van der Veen is als predikant verbonden aan de Protestantse Gemeente van Nunspeet

Het woord eenzaamheid klinkt nogal algemeen, maar dat wordt anders wanneer je zegt: 'ik voel mij eenzaam'. Dan komt de persoonlijke ervaring dichterbij. Iemand is wel onder de mensen – in de buurt, in de familiekring, in de gemeente – maar iemand voelt zich niet verbonden mét de mensen om zich heen. Een ander kan wel zeggen dat het meevalt en op allerlei verzachtende omstandigheden wijzen, maar dat komt meestal niet echt over bij de eenzame mens. Wie dat gevoel probeert af te zwakken zal niet dichterbij de ander komen maar hem of haar alleen maar eenzamer maken. Want de ander denkt: 'zie je wel, ze begrijpen mij niet'.

Joost van den Vondel zei: 'Wat eenzaam leeft, is eenzaam dood'. Zo diep zit het, zo ernstig kan het zijn wanneer iemand zich moederziel alleen voelt. Laten we daar niet te licht over denken of te snel overheen praten!

'Er is niemand' Dat zegt de zieke man bij het badwater van Betesda: 'Er is niemand om mij te helpen', Johannes 5: 7. Betesda is een wereldje

op zich: zieke mensen wier enige hoop is dat zij ooit als eerste in het bewegende water komen en dan genezen zullen zijn van hun kwaal. Zoveel mensen aan de rand van het magische water met hetzelfde doel en toch is er niemand die zich om deze man bekommert.

Dat is ook de ervaring van mensen in onze tijd: 'zomers zie je allemaal mensen met z'n tweeën' zegt iemand, 'sámen op een terrasje, sámen fietsen, sámen op vakantie, en dan voel je je zo alleen'.

Oud en eenzaam? We denken als eerste aan oude(re) mensen die alleen zijn komen te staan. Eenzaam zitten zij thuis of in hun kamer in het verzorgingshuis, zonder aanspraak tussen de momenten dat er iemand brood of thee komt brengen. De dagen zijn lang en hebben hun vaste zorgritme maar ze voelen eentonig aan. Bezoek is er zelden....

Dat is ons stereotiepe beeld van eenzame mensen maar ook jonge(re) mensen kunnen datzelfde gevoel hebben. Want iemand kan zich

Eenzaamheid niet alleen voor oudere mensen

eenzaam voelen in z'n huwelijk en het is moeilijk om daar over te praten. Eenzaamheid kan er zijn op het werk wanneer er geen warme collegialiteit is en je slechts doet 'waarvoor je bent aangenomen'. Ook binnen de gemeente kunnen mensen zich eenzaam voelen wanneer vertrouwde patronen verdwijnen en zij zich minder thuisvoelen. Met name de oudere generatie ervaart dat in de veranderende liturgie, het verminderde kerkbezoek, de afnemende pastorale zorg vanwege gebrek aan menskracht.

Drie maal Jezus Hoe gaat Hij met die eenzame man bij Betesda om? Allereerst: Jezus *ziet* hem. Daar begint alle pastoraat: de ander *zien*. Persoonlijke aandacht, even tijd maken, binnenkomen in de levenssituatie van de ander. Temidden van al die mensen valt Jezus' oog op *dé* mens. Is er iets dat Hem trekt, straalt deze man zonder dat hij dat zelf weet zoveel eenzaamheid uit?

Vervolgens stelt Jezus hem een – voor ons gevoel overbodige – vraag: 'Wilt u gezond worden?' Maar in die vraag wordt deze man wel geactiveerd om zich na al die jaren

bewust te worden van de aanleiding waarom hij daar ligt. Zo'n rake vraag komt misschien wel even heftig binnen, maar kan de opening zijn voor een dieper gesprek. Het bedje van eenzaamheid wordt even flink opgeschud en soms is dat wel eens goed.

Tenslotte geeft Jezus de man een opdracht: 'Sta op!' De ander heeft een stimulans nodig en al kunnen wij niet hetzelfde doen als Jezus, de achterliggende gedachte mogen wij wel toepassen. Wat kunnen wij mensen aanreiken om uit hun situatie te komen? Misschien kan het aanbod van de kerkauto de drempel verlagen om weer eens naar de kerk te gaan. Iets vertellen over een eetgroep, een koffiemorgen, een gesprekskring kan de ander net dat zetje geven om dat eens te 'proberen'. Want eenzame mensen gaan meestal niet zo spontaan op zo'n aanbod in. Ze vragen om een behoedzame stimulans.

Dan kan de gemeente Betesda worden: 'huis van barmhartigheid'. ■

Gespreksmogelijkheden

1. Stille-wand-discussie: schrijf het woord 'eenzaamheid' op een flapover en laat mensen in stilte hier schriftelijk op reageren. Zo worden gevoelens en associaties zichtbaar.
2. Wat beleven wij als verschil tussen: je eenzaam voelen en alleen zijn?
3. Wat kunnen wij *vóór* eenzame mensen betekenen en wat kunnen wij samen *mét* hen doen in hun situatie?
4. Welke persoonlijke gedachten en gevoelens roept de foto van de vogel bij u op?

Iedereen weet wat pijn is. Als we gevallen zijn of als iemand ons raakt met een kwetsende opmerking kan dat behoorlijk zeer doen. Je kunt lichamelijk pijn hebben, maar ook geestelijk. Pijn kan zo sterk zijn dat je niet weet hoe je deze nog langer kunt verduren.

Pijn

Gerry Kramer-
Hasselaar

Mw. drs. G. Kramer-
Hasselaar is bezoek-
medewerkster in de
kerk. Zij is lid van de
redactie

In de Bijbel komen we ook veel pijn tegen, bijvoorbeeld in de verhalen over Job en over Jezus. We lezen over lichamelijke pijn die hen treft en wordt aangedaan, en over bespottung en in de steek gelaten worden. In de psalmen worden pijn en nood tot God geklaagd. De psalmdichters zoeken troost en hulp bij Hem.

Pijn geeft aan dat er iets niet in orde is. Als je pijn hebt ga je naar de dokter in de hoop dat deze de pijn kan genezen. Of als iemand je pijn heeft gedaan is het goed om dat uit te spreken en recht te zetten. Niet alle pijn is echter te verhelpen. Soms kan deze alleen maar uitgehouden worden. Wat in deze situaties tot steun kan zijn, is dat er iemand/Iemand bij je is, zodat je er niet alleen voor staat. Iemand die helpt om de pijn te verdragen.

‘U neemt niet de pijn weg, God van deze dag.
De vragen van gisteren
zijn er ook vandaag,
de lasten die ik op het ogenblik
te dragen heb.
Toch wend ik me tot U.

U die om mensen geeft
en hun lijden kent.

Ik wend me tot U als tot een vriend
die luisterend mijn last helpt te dragen
en mijn pijn verlicht.

Ik wend mij tot U
opdat ik niet bezwijken zal
en kan blijven vertrouwen
dat er een uitweg zal komen.’

Sotto voce

Zoveel soorten van verdriet,
ik noem ze niet.

Maar één, het afstand doen en scheiden.
En niet het snijden doet zo'n pijn,
maar het afgesneden zijn.

Nog is het mooi, 't geraamte van een blad,
vlinderlicht rustend op de aarde,
alleen nog maar zijn wezen waard.
maar tussen de aderen van het lijden
niets meer om u mee te verblijden:
mazen van uw afwezigheid,
bijeengehouden door wat pijn
en groter wordend met de tijd.

Arm en beschaamd zo arm te zijn.

Het gebed en
het gedicht zijn
respectievelijk van:

- Marinus van den Berg, *Bidden bij het ouder worden*, uitg. Kok Kampen, tiende druk 1999, blz. 58
- M. Vasalis, *Vergezichten en gezichten*, uitg. Oorschot Amsterdam, 1984

Niet alle pijn is te verhelpen

Suggesties voor bezinning en gesprek

voor door het jaar heen:

Lees het gedicht van Vasalis

- Wat spreekt u aan in het gedicht? Waar heeft u vragen of opmerkingen bij?
- Kunt u een voorbeeld noemen van pijn in uw eigen leven? Hoe bent u daarmee omgegaan? Wat hielp u daarbij en wat niet?
- Welke troost vindt u in de Bijbel als het gaat om omgaan met pijn?

voor in de veertigdagentijd:

Lees een gedeelte uit het lijdensverhaal, bijvoorbeeld uit Marcus 15: 6-41

- Welke vormen van pijn heeft Jezus Christus ondergaan?
- Wat betekenen zijn lijden, sterven en opstanding voor u?

- Komt u in het pastoraat mensen tegen die pijn hebben? Hoe gaat u daar als ouderling of bezoeker mee om?

voor situaties waarin je als gemeente/kerkenraad met pijn te maken hebt:

Lees psalm 25: 4-6

Spreek daarna met elkaar over de volgende vragen:

- Wat doet u in de huidige situatie het meeste zeer?
- Is er iets dat deze pijn kan verbeteren of verlichten?
- Benoem een aantal stappen om als kerkenraad en gemeente verder te gaan. Welke bemoediging ervaart u daarbij?

Het gebed van Marinus van den Berg kan bij iedere bezinning als afsluiting dienen. ■

